Turkish Studies
International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015, p. 1131-1152
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7844
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

ÇOCUKLAR NE YAZIYOR? OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE YAZI ALGISININ GELİŞİMİ*

*Mustafa YILDIZ***
*Merve ATAŞ****
*Nurhan AKTAŞ*****
*Ayşe Dilek YEKELER******
*Tuğba DÖNMEZ*******

ÖZET

Giriş

Yazma, çocukluk yıllarının ilk dönemlerinden itibaren çeşitli karalama ve çizgi çalışmaları ile gelişmeye başlayan bir beceridir. Okul öncesinde yazma çalışmaları, çocukların ilkokula başlamadan önce aileleri veya akranlarının desteği ile yazı dilini keşfetme eylemidir ve belli aşamaları içerir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların yazı algısını yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre incelemektir. Araştırmada, "Çocukların yazıları, yazı anlayışının gelişimi bakımından hangi dönemin özelliklerini taşımaktadır?, Çocukların yazılarında yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey bakımından nasıl farklılıklar görülmektedir?,Çocuklar yazılarını konumlandırmada satırları mı yoksa satır dışı alanları mı tercih etmektedir?,Çocukların yazı karakterleri dik temel yazıya mı bitişik eğik yazıya mı daha yakındır?" sorularına cevap aranmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Brever'a (1998) göre çocuklarda yazı anlayışı, "*karalama, doğrusal tekrarlama, rastgele (plansız) harf oluşturma, seslerle ilişkilendirerek yazma, hecelemeye geçiş ve normal yazma"* aşamalarına göre gelişmektedir (akt. Akyol, 2008). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazma becerilerini incelemeye yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında; çocukların yazı örneklerinde, yazma gelişim aşamalarında

---

* Bu çalışma, araştırmacıların 13. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sunduğu sözlü bildirinin yeniden düzenlenmiş şeklidir.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Doç. Dr., Gazi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi ABD, El-mek: mustafa@gazi.edu.tr
*** Arş. Gör., Fatih Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi ABD, El-mek: merveatas90@hotmail.com
**** Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El-mek: nurhan19902009@hotmail.com
***** Arş. Gör., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi ABD, El-mek: dilekyekeler@gmail.com
****** Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El-mek: tugba.donmez@os.gazi.edu.tr

gelişim özelliklerine uygun olarak çocukların yaşı arttıkça resim ve karalamaların azaldığı, harf ve harfe benzer şekillerin kullanımının arttığı görülmüştür (akt. Şimşek Çetin, Bay ve Altun Akbaba, 2014). Stellakis ve Kondyli'nin (2004), 47-71 ay yaş aralığındaki çocukların yazıları incelediği araştırmada, çocukların henüz harf-ses ilişkisini kavramamalarına rağmen, yazı dilinin ne olduğuna, ne işe yaradığına ve yazının amaçlarına dair bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşmıştır. Şimşek Çetin ve Alisinanoğlu'nun (2013b), okuma yazmaya hazırlık programın yazmaya hazırlık becerisini inceledikleri araştırmada, çocukların yazı farkındalığını geliştirerek okuma yazma farkındalığı edinmelerini sağlamanın gerekli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, çocukların yazı farkındalığının herhangi bir değişken açısından değerlendirilmediği görülmektedir. Ayrıca, çocukların yazıyı konumlandırma açısından hangi alanları tercih ettikleri ve yazı stili olarak neye eğilim gösterdiklerine ilişkin çalışma bulunmamaktadır. Bu doğrultuda bu araştırmada çocukların yazma ile ilgili temel kavramları oluşturdukları okul öncesi dönemde yazı algılarının yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre değişiklik gösterip göstermediğini araştırmak amaçlanarak alandaki boşluğun doldurulacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 3-5 yaş (36-66 ay) aralığındaki 96 çocuk (46 kız, 50 erkek) oluşturmaktadır. Çalışma grubunda 3 yaş grubunda 7 çocuk, 4 yaş grubunda 18 çocuk ve 5 yaş grubunda 71 çocuk bulunmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgiler Formu ve Okul Öncesinde Yazı Algısı Formu kullanılmıştır. Kişisel Bilgiler Formu, çocukla ilgili temel bilgilerin elde edilmesinde ve sosyoekonomik düzeylerinin tespitinde kullanılmıştır. Okul Öncesi Yazı Algısı Formu ise, üst kısmı satır çizgilerinden oluşan, alt kısım ise boş olan bir sayfadan oluşmaktadır. Veri toplama süreci çocuklarla diyalog kurma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çocukların yazı örnekleri birbirlerinden etkilenmemeleri için bireysel olarak alınmıştır. Çocuklar ortama ısındırıldıktan sonra, onlara "Benim için yazı yazar mısın? Benim için yazı yazmanı istiyorum. Bu sayfada yazı yazarak bana bir şeyler anlatabilir misin?" gibi sorular sorularak yazı yazmaya yönlendirilmiştir. Yazma işlemi tamamlandıktan sonra "Ne yazdın? Yazdıklarını bana anlatır mısın?" şeklindeki sorularla yazdıkları üzerinde konuşmaları istenmiştir. Çocuklardan elde edilen yazı örnekleri, Brever'ın (1998) çocuklarda yazı anlayışının gelişimiyle ilgili aşamaları dikkate alınarakanaliz edilmiştir. Yazılar birbirlerine benzerliklerine göre gruplandırılarak yazıların ortak yanları belirlenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; 3 yaş grubu çocuklarının yazı örnekleri incelendiğinde, çocukların karalama aşamasında oldukları görülmüştür. Çocukların yaptıkları karalamalara göre, yazı algısının gelişimi açısından cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir. Ancak, sosyoekonomik düzey bakımından incelendiğinde, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip olan 3 yaş grubu çocukların karalama aşamasından çok doğrusal tekrarlama aşamasına daha yakın oldukları görülmüştür. Çocukların yazı yazarken sayfanın hem çizgili hem de

çizgisiz olan kısmını kullandıkları ve sosyoekonomik düzeyin bu konumlandırmayı etkilediği görülmüştür. Çocuklardan yazı yazmaları istenmesine rağmen bazılarının yazı ile birlikte resim de yaptıkları görülmektedir. Bu durum kendilerine okunan resimli hikâye kitaplarından da etkilenmiş olabileceklerini göstermektedir. Çocukların daha çok karalamalar yoluyla yazı yazma aşamasında bulunmaları Şimşek Çetin, Bay ve Altun Akbaba'nın (2014) yaptıkları araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. 4 yaş grubu çocuklarının yazı örnekleri incelendiğinde ise, bu yaş grubu çocukların doğrusal tekrarlama aşamasında oldukları görülmüştür. 3 yaş grubunda olduğu gibi, 4 yaş grubu çocuklarının da yazı algılarında cinsiyete dayalı belirgin bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ancak, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin karalama ve doğrusal tekrarlamaya göre bir üst düzey olan rastgele harf aşamasında alt sosyoekonomik düzey öğrencilere göre daha fazla yer aldıkları görülmüştür. Yazılarını konumlandırmada çocukların büyük çoğunluğunun sayfanın çizgili kısmını kullanmasına rağmen çizgisiz kısmı kullanan çocuklarda vardır. Bu durum yine sosyoekonomik düzeye göre farklılık göstermektedir. Alt sosyoekonomik düzeye sahip çocuklar sayfanın daha çok çizgisiz bölümünü kullanmışlardır. Bu yaş grubundaki çocuklar genellikle doğrusal tekrarlama aşamasında olmakla birlikte karalama ve rastgele harf oluşturanlar da vardır. Bu yaş grubunda çocuklar için yazı ve resim arasındaki farkın anlaşılmış olması 3 yaş grubundaki çocuklara göre daha belirgindir. Çünkü yazı yazma sürecinde satırların tamamını doldurmaya çalışmışlar, resim yapmamışlardır ve onlara ne yazdıkları sorulduğunda genellikle isimlerini ve ailelerine dair duygu ve düşüncelerini yazdıklarını belirtmişlerdir. 5 yaş grubu çocuklarının yazı örnekleri incelendiğinde, çocukların çoğunlukla rastgele harf oluşturma aşamasında oldukları görülmüştür. 3 ve 4 yaş grubunda olduğu gibi, 5 yaş grubu çocukların yazı anlayışının gelişimi açısından cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir. Sosyoekonomik düzey bakımından incelendiğinde, alt sosyoekonomik düzeye sahip olan çocuklar rastgele harf oluşturma aşamasında iken, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip olan çocukların seslerle ilişkilendirerek yazma aşamasında olduğu görülmüştür. Özellikle üst sosyoekonomik düzeye sahip olan çocuklar arasında rastgele harf oluşturma aşamasında öğrencilerin olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum sosyoekonomik düzeyin yazı algısını etkilediğinin göstergesi olabilir. Çocukların tamamı yazılarını konumlandırmada sayfanın çizgili kısmını kullanmışlardır. Yazılar analiz edildiğinde bu yaş grubunda çocukların isimlerini ve isimlerinde bulunan harfleri yazdıkları görülebilir. Ayrıca çocuklardan bazıları anlamlı kelimeler yazmış ve ne yazdığını söylemişlerdir. Bu araştırma bulgularına okul öncesi dönemde çocukların birçoğunun isimlerini ve isimlerindeki harfleri yazabildiklerini belirten araştırma (Şimşek Çetin, Bay ve Altun Akbaba, 2014) sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte 5 yaş grubu çocukların yazı örneklerinin dik temel yazı stiline uygun olduğu görülmektedir. Oysa bu çocuklar birinci sınıfta ilk okuma yazmayı öğrenme süreciyle birlikte bitişik eğik yazı öğrenmek durumunda kalacaklardır. Bu durum bitişik eğik yazıya yönelik hazırlayıcı eğitimin ve farkındalığının yetersiz olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan sonuçlarına bakıldığında; çocuklarda yazı gelişiminin belli aşamalar halinde ilerlediği görülmektedir. Her çocuk yazı yazmaya karalamalar şeklinde başlamakta daha sonra tekrarlamalar şeklinde yazı yazmaya devam etmekte, rastgele harfler oluşturduktan sonra ise seslerle harflerin ilişkisi kavrayabilmektedir. Yani çocukların yaşı ilerledikçe karalama yapanların sayısının azaldığı, harf kullananların sayısının arttığı belirlenmiştir. Aynı yaş grubu çocukların yazı algısında bazı farklılıklar olmakla birlikte, her çocuğun aşamalı olarak aynı dönemlerden geçerek ilerlediğini söylenebilir. Genel anlamda bu araştırmada ulaşılan en önemli sonuç, araştırmaya katılan öğrencilerin yazı örneklerinin Brever'ın (1998) yazı anlayışının gelişimiyle ilgili sınıflandırmasıyla örtüşmesidir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, yapılacak olan çalışmalarda; aynı konu daha geniş bir çalışma grubuyla gerçekleştirilebilir, yaş ve sosyoekonomik düzey temelli belirlenen farklar istatistiksel olarak hesaplanabilir. Ayrıca çocuklarda yazı algısının gelişim süreci hakkında daha detaylı bilgiye sahip olabilmek için farklı sosyoekonomik düzeyden belirli sayıda çocuğun uzun süre gözlemlenmesine yönelik çalışmalar yürütülebilir, okul öncesi dönemdeki çocuğun yazı algısı, farkındalığı ya da becerisi ile ilkokuldaki okuryazarlık becerileri arasındaki ilişki araştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: yazı, yazı algısı, yazı farkındalığı, okul öncesi

WHAT ARE THE CHILDREN WRITING? DEVELOPMENT OF WRITING PERCEPTION DURING PRESCHOOL STAGE

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Writing is a skill that starts from early childhood and develops with various scratching and line work. Preschool writing activities are composed of children' exploration of written language with the support of their parents or peers and they include several stages. The purpose of this research is to explore the writing perceptions of preschool students in terms of age, gender and socioeconomic status. In the study, questions of "Which characteristics of period do children's writings include in terms of the development of writing perception?, What differences are observed in children's writing in terms of age, gender and socioeconomic status ?, Do children prefer lines or off-lines for positioning their writings?, Is children's characters of writings closer to manuscript or cursive? are sought an answer.

Conceptual Framework

According to Brever (1998), children's writing comprehension develops according to stages of "stratching, linear repetition, random (unplanned) letter creation, relate to writing with sounds, spelling transition and normal writing" (as cited in Akyol, 2008).When we look at the research to examine children's writing skills in preschool children; when age of children increases, it has been shown that pictures and

stratchings decrease and the use of letters and letter similarly increase in children's writing samples, according to the developmental characteristics of children's age in developmental stage of writing (as cited in Şimşek Çetin, Bay and Altun Akbaba, 2014). Stellakis and Kondyli's (2004) research examined written samples by pupils 47-71 months aged, they found that even though the children have not yet discovered the letter sound correspondence, they demonstrate a great amount of knowledge of what is written language, how it works and what are its purposes. Şimşek Cetin and Alisinanoğlu's (2013b) study in which they examined the writing readiness skills in preparation to literacy programs, they have reached that ensuring the acquisition of literacy awareness is required by developing writing awareness of the children. An analysis of research, children's awareness of writing has not been evaluated in terms of any variable. In addition, there are no studies on the positioning of the text of the children which areas they prefer and what they trend in the writing style. The purpose of this research in this direction, in the term of preschool age children at the time they create the basic concepts of writing is to investigate whether to change writing perception by age, gender and socioeconomic status. This study is expected to fill the void in the area.

Method

This research was carried by case study design within the qualitative inquiry research methodology. The participants include 96 children (46 girls and 50 boys) ranging 3 to 5 years old (36-66 months). There are 7 children in three age group, 18 children in four age group and 71 children in five age group in the study group. The data were collected through Personal Information Form and Writing Perceptions for Preschool Form. Personal Information Form is used in the determination of the acquisition of basic information about the child and socio-economic status. The Writing Perceptions for Preschool Form consists of line in the upper part, the lower part consists of empty page. The data collection process was conducted in the form of dialogue with children. Children's writing samples were taken for an individual not affected by the other. Children were directed to write with the instruction of "Would you write something for me? I want to write the writing for me. Can you can tell me something typing on this page?" After the writing process is completed, they were asked to talk about and reflect on their writings by asking the questions of "What did you write? Would you tell me what you wrote?" Written documents derived from children were categorized and analyzed based on the stages of Brever's (1998) in the development of writing perception. Common set of writings are grouped according to their similarity to each writing.

Findings and Discussion

According to the findings obtained in the study; most of the 3-year old children were observed to be at the scratching stage. According to scratchings of children, it can be said that gender is not a determining factor in terms of the development of writing comprehension. However, when examined in terms of socioeconomic status, it has been realized that 3 year olds children's having the middle and upper socioeconomic status, scratching is closer to linear repetition stage. It is realized that

children use both part of lined and off-lined pages during writing, and socioeconomic status has been shown to affect the positioning. Although it is wanted to write from children, it has been shown that some of them both write and draw some paintings. This situation suggests that they may be affected in the illustrated story books they read. The presence of children at the scratching stage in writing more, is consistent with the results ofŞimşek Çetin, Bay and Altun Akbaba's (2014) research.When 4 year old children's writing samples examined, it was seen that this age group is in stage of the linear repetition.As in the three age group, it is observed that there is no significant differences in terms of gender in children 4 years of age in writing perception. However, the middle and upper socioeconomic status that have been shown to students at randomlettercreation stage takes place by more than lower socioeconomic status students. Although the majority of children to use the line for positioning the text of the page, there are children who use the off-lined part. This situation again varies according to socioeconomic status. Children having lower socio-economic status used the more off-lined portion of page.Children in this age group are usually in random letter creation although there are children who are in the stage of scratching and linear repetition stage. Having understood the difference between writing and drawing for children in this age group is significantly more than the children in three age groups. Because they try to fill all of the writing process on the line, not painting and generally have stated that they wrote their thoughts and feelings about the names and family when asked them what they wrote. The 5 year old children's writing samples are examined, it is seen that most children are in the process of random letter creating. As in the 3 and 4 age group, it is seen that gender is not a determining factor for the development of the writing perception for 5 year old group. When analyzed in terms of socioeconomic status, while children having lower socioeconomic status, a rein the stage of random letter creating, children having middle and upper socioeconomic status, are in the stage of relate to writing with sounds. It has been observed that there are not students in the stage of random letter creation, especially among children who have high socioeconomic status. This may be an indication of socioeconomic status affects the writing perception. All of the children have used the writings of positioning line of the page. According to the research findings of this study in preschool term, indicating that many of children could write their names and the letters in their names is similar to the results of Şimşek Çetin, Bay and Altun Akbaba' (2014) study. However, it is observed that writing samples of children 5 year old is appropriate to manuscript. These children will have to cursive in the first grade. This indicates that there is insufficient awareness of italic writing and preparatory training.

Conclusions and Recommendations

According to the results of the research; it is observed that writing perception progress in certain stages in children. Every child starts to write in the form of scratching, then continue to write in the form of repetitions, after they create the random letters and can understand the relationship between letters and sounds. That is, when children grow up, number of children who draw scratchings decrease and children who write letters, increase. While there are some differences in the terms of

writing perceptionin the same age group children, said that every child gradually, passing from the same period. In general terms, the most important results achieved in this study, the students' (who participated in the survey) writing samples are consistent with the classification of Brever's (1998) article relating to the development of writing perception. In accordance with the results obtained from the research, the studies to be carried out; subjects performed the same work with a wider group, determined based on age and socio-economic differences can be calculated statistically. Also to have more detailed information about the process of development of the children in writing, a certain number of children from different socio-economic status can be observed for a long time, it can be investigated that relationship between the perception of writing in preschool children, writing awareness or skills and literacy skills in primary school.

Key Words: writing, writing perception image, writing awareness, pre-school

Giriş

Yazma bireylerin kendini ifade etmesine olanak sağlayan bir anlatım becerisi olarak çocukluk yıllarının ilk dönemlerinden itibaren çeşitli karalama ve çizgi çalışmaları ile gelişmeye başlayan bir beceridir. Bu dönemlerde çocuklar okuma yazma ilişkisini kavramadan önce yani bir takım harf ses ilişkisini kavramadan önce karalamalar yaparlar, kendileri için anlamlı olan veya harfleri andıran şekiller çizerler (Çelenk, 2003). Çocuklar sözcükleri temsil eden nesneleri çizerken, karalamayı genellikle yazma niyeti ile yapmaktadırlar ve bu niyet yazma hevesini geliştirici etkiye sahiptir (Yazıcı, 2010; Kırbaş ve Orhan, 2011). İşte bu çabalar yapılan araştırmalar sonucu çocukların yazı dünyasına erken yaşlardan itibaren duyarlı olduğunu ve bunun büyük önem taşıdığını göstermiştir. Çünkü çocukların aile ortamında gelişmeye başlayan karalama çabaları yazma niyetiyledir ve yazı ile ilgili ön bilgilerini oluşturur (Güneş, 2007). Bu açıdan düşünüldüğünde, yazı algısının gelişiminde okul öncesi yılların önemli bir yeri olduğu anlaşılmaktadır.

Okul öncesi çocuklarda okuma yazma deneyimi için "*emergent literacy*" kavramı kullanılır. Bu kavram Türkçe kaynaklarda yeşeren okuryazarlık (Ege, 2007, akt. Temur, 2011) veya okuryazarlığın başlangıcı (Akyol, 2008) olarak kullanılmaktadır. İngilizce literatürde yer alan bu kavram okuma yazma becerisinin okul öncesi dönemde, çocuğun aile ve toplumsal çevresinde yer alan ve basılı okuma araç gereçlerinin etkisiyle, kendi içinde yavaş yavaş, zaman içinde aşamalı olarak gelişip olgunlaşması anlamında kullanılabilir (Çelenk, 2003). Bu anlayış aynı zamanda doğumdan itibaren yapılan her türlü etkinliğin okuma yazmaya katkı sağladığını savunur. Bir yaklaşım olarak çocukların okuma yazma sistemini kazanmasına sahip olmasına, çocukların çevre ile etkileşimleri sonucu okuma yazma kavramlarını oluşturduklarına ve okuma yazma becerilerini bir yetişkin ile aralarında oluşan sosyal iletişime ve bu iletişimin etkinlik derecesine göre kazandıkları görüşlerinden etkilenmiştir (Akyol, 2008). Bu durum okul öncesinde çocukların yazı algısını güçlendirmek zenginleştirilmiş bir çevre oluşturulmasının önemini göstermektedir.

Çocuğun çevresi doğumdan itibaren sözlü dille ilgili uyarıcılar ile birlikte yazılı dille ilgili uyarıcıları da kapsar. Yazılı dil, noktalama işaretleri, cümle, sözcük, harf ve satır gibi yazı diline ilişkin kavramların kullanımını gerektirir. Bu sebeple çocuklar günlük yaşamda sık sık yazılı dille ilgili materyaller ile karşılaşmakta, bu şekilde okul öncesi dönemde yazı dilinin özelliklerine ilişkin kavramları oluşturmaktadır (Bay, 2008). Çocukların kelimeleri öğrenmek için sahip oldukları kapasite yazı dilini de öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır. Ebeveynler ve diğer yetişkinlerin

çocuklara model olmaları yazı dilinin kazanılmasına önemli rol oynamaktadır. Bunların haricinde çocuklar zaman içerisinde birbirlerini etkilerler ve birbirlerinden öğrenirler (Temple, Nathan, Burrins, & Temple, 1988).

Yazının işlevlerinin farkına varma, yazıyı oluşturan birimleri yani metin, cümle, sözcük, harfi tanıma, bunların işlevlerini öğrenme, yazının yönü gibi unsurlardan haberdar olma yazı farkındalığı olarak ifade edilmektedir (Güneş, 2007). Diğer bir ifade ile yazı farkındalığı, çocukların yazının işlevini, biçimini ve konuşma dili ile yazı dili arasındaki ilişkiyi anlamlandırması yeteneği olarak tanımlanabilir. Daha sonraki okuma becerileri için yordayıcı bir görev üstlenir ve okul öncesi dönemde aşama aşama ortaya çıkar (Justice & Ezell, 2001). Bu doğrultuda kendisine okunan öyküyü dinleyen çocuklar, kitap dili ya da dilin yazınsal şeklinin konuşulan dilden daha farklı olduğunun fakına varmaktadır (Yazıcı, 2010, s. 76). Çevresel yazılar (logolar, etiketler vb.) ve çocukların sınıflarındaki yazılı materyaller (sınıf listesi, mevsim panosu vb.) çocukların ilgisini çeker ve yazı farkındalığını etkiler (Şimşek Çetin ve Alisinanoğlu, 2013a). Ayrıca, yazı farkındalığı, çocuğun yazılı dil ile etkileşimine ilişkin becerilerinin doğuşunu yansıttığından çocuğun yazının amacı ve biçimini anlama düzeyinin gelişimini hakkında bilgi sunmaktadır. Örneğin, ABD' de ilk okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında ses farkındalığı, alfabe bilinci, yazı bilinci ve kelime haznesinin gelişiminin önemli bir yere sahip olduğundan anasınıfı ve birinci sınıf okuma kitaplarında yazı farkındalığını geliştirmeye dönük etkinliklere yer verilmektedir (Bay, 2014).

Okul öncesi dönemde çocukların hikâye kitapları ile etkileşimleri, kitapların boyutu, kitaplarda bulunan yazının ilgi çekici olması, sözcüklerde farklı yazı karakterleri ve renklerin kullanılması yazmaya hazırlık becerileri için dikkat edilmesi gereken unsurladır. Bunlara ek olarak anne, baba, öğretmen ve diğer modellerin gözlemlenmesi ile kitap tutumu, kitabın okunma yönü yazı farkındalığını etkiler (Şimşek Çetin ve Alisinanoğlu, 2013a). Yazı farkındalığı ile ilgili bir diğer kavram da yazı algısıdır. Algı; olay, nesne ve durumlar karşısında duyumlar aracılığıyla kazanılan bilinçlilik veya bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma durumu olarak açıklanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2005). Bu açıdan düşünüldüğünde yazı algısı, yazının çocuklar için ne ifade ettiğini, yazıyı nasıl kavramsallaştırdıklarını, nasıl somutlaştırdıklarını ifade eder. Bir yönüyle çocukta yazı anlayışının oluşma sürecini içerir. Brever'a (1998) göre çocukta yazı anlayışının gelişimi aşağıdaki aşamalarda gerçekleşmektedir:

1. Karalama Aşaması: Bebeklerin konuşmaya başlamadan önce hece ve kelimeleri tek tek söyleyebildikleri gibi çocuklarda ellerine yazı ile ilgili malzemeler alır almaz karalamalara başlarlar. Bu dönemde aileler çocuklara hem yazım materyali sağlamalı hem de model olmalıdırlar (Brever, 1998, akt. Akyol, 2008, s.79). Bu aşama sözel dil becerisinin gelişimindeki babıldama evresi gibi yazmanın gelişimi bakımından önemlidir (Reutzel & Cooter, 1996). Bu dönemde çocuk kâğıt üzerine gelişigüzel birtakım çizgiler çizer. Bu çaba çocuğun gelişimi açısından önemli bir adımdır. O, kendini yalnız çizerek, boyayarak değil, yazılı bir biçimde de ifade etmeye başlamıştır. Genelde araştırmacılar ilk dönem karalamalarından çocuğun herhangi bir şeyi temsil etmek niyetiyle yapılmadığında birleşirler (Yavuzer, 2011). Yazma becerisi karalama dönemi ile birlikte çocukların kalemi eline alıp kâğıt üzerine düşünce veya fikirlerini düz, dikey, yatay veya dairesel harflere benzeyen çizgilerin birbirine bağlanması ile aşamalı olarak ilerler (Yazıcı, 2010).

2. Doğrusal Tekrarlama Aşaması: Bu dönemde çocuklar harf ve çizgi karışımı şekiller üreterek yazının genelde yatay bir şekilde devam ettiğini ve harflerin satır boyunca dizildiğini düşünebilirler (Brever, 1998, akt. Akyol, 2008, s.79). Karalama ve çizme aşaması olarak kabul edilen bu aşamada çocuklar karalama ve çizmenin yazılı ifadenin bir türü olduğunu keşfeder (Reutzel & Cooter, 1996).

3. Rastgele (plansız) Harf Oluşturma: Bu aşamada çocuklar harflerin yazım standardına uymasalar bile harflerin belli şekillerden oluştuğunu anlamaya başlarlar. Bu dönemde bazı şekiller harf bilgisine tam olarak benzemeyebilir; çünkü harf bilgisi tam anlamıyla gelişmemiş ve harf ses ilişkisi de tam olarak kurulmamıştır (Brever, 1998, akt. Akyol, 2008, s.79). Sese hazırlık aşaması olarak da isimlendirilen bu dönemde, çocuklar düşüncelerini genellikle büyük harfleri kullanarak aktarırlar. Ancak harfler gerçek anlamında kullanılmamaktadır (Temple vd., 1988, s.7).

4. Seslerle İlişkilendirerek Yazma: Bu dönemde çocuklar işittiği harflerle sesler arasındaki ilişki kurmaya başlarlar. Kelimeleri tam olarak yazamadıklarından işittikleri kelimeyi tek bir harfle veya şekille anlatma yoluna gidebilir, kısaltmalara başvurabilirler (Brever, 1998, akt. Akyol, 2008, s.79). Erken ses aşaması (Temple vd., 1998) olarak da adlandırılan bu aşamada, çocuklar genellikle kelimelerin karşılığı olarak büyük sesli harfleri kullanırlar.

5. *Hecelemeye Geçiş Aşaması*: Bu dönemde çocuklar harflerin çoğu hakkında bilgi sahibidir, hecelemeyi kavramaya başlar. Önceki dönemlere göre daha uygun yazar; fakat çizgi takibinde zorlanabilir (Brever, 1998, akt. Akyol, 2008, s.79). Bu aşamada çocuklar bir ya da daha fazla harf kullanarak kelimeyi yazmaya çalışırlar (Reutzel & Cooter, 1996).

6. Normal Yazma Aşaması: Bu son dönemde çocuklar artık hecelemede belirli yol alsalar da hala yetişkin yardımına ihtiyaç duyarlar. Harflerin yönleri konusunda sıkıntı yaşamalarına rağmen harf şekilleri genellikle düzelmiştir (Brever, 1998, akt. Akyol, 2008, s.79). Bu aşamada çocuklar konuşma diline uygun yazılı ürünler oluşturmaya başlarlar. Ancak kelimelerin yazımında ses ve hecelerde bazı karışıklıklar olabilir (Reutzel & Cooter, 1996).

Okul öncesi dönemdeki çocukların yazma becerilerini incelemeye yönelik yapılan araştırmalarda çocukların yazı örneklerinde, yazma gelişim aşamalarında gelişim özelliklerine uygun olarak çocukların yaşı arttıkça resim ve karalamaların azaldığı, harf ve harfe benzer şekillerin kullanımının arttığı görülmüştür (akt. Şimşek Çetin, Bay ve Altun Akbaba, 2014). Stellakis ve Kondyli'nin (2004) yapmış olduğu çalışmada, 47-71 ay yaş aralığındaki alfabe öncesi heceleme döneminde olan çocukların yazıları incelenmiştir. Çocukların henüz harf-ses ilişkisini kavramamalarına rağmen, yazı dilinin ne olduğuna, ne işe yaradığına ve yazının amaçlarına dair bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların okuma ve yazmaya ilişkin bilgileri okul öncesi dönemden itibaren başladığından okul öncesi eğitimi çocukların dili kullanabilecekleri bir ortam oluşturarak okuryazarlığı pekiştirici ve destekleyici bir etkiye sahiptir. Bununla birlikte çocukların okuma yazma becerilerinin gelişimini anne babaların sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyleri etkilemektedir. Uluslararası Eğitim İstatistikleri Merkezi (2006) raporuna göre, sosyokültürel ve ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerden gelen çocukların, sosyokültürel ve ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelen çocuklara oranla okuma yazma becerilerinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir (akt. Uyanık ve Kandır, 2010, s.121). Ayrıca okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığının önemli bir beceri olduğuna dair yapılan araştırmalar ile tespit edilerek ve çocukların yazı farkındalığını geliştirerek okuma yazma farkındalığı edinmelerini sağlamanın gerekli olduğu görülmüştür (Şimşek Çetin ve Alisinanoğlu, 2013b). Bu farkındalığın oluşmasında çocukların bilişsel gelişimi ve çevresi ile sosyal etkileşimi önemli bir yere sahiptir. Yapılan araştırmalarda sonuçlarının genellenebilir olması için geniş örneklemde ve farklı sosyokültürel özellikteki ailelerden gelen çocukların yazı örneklerinin incelenmesi gerektiği önerilmiştir. Ancak, bu çalışmalarla benzer olarak yapılan araştırmalarda çocukların yazı farkındalığı herhangi bir değişken açısından değerlendirilmemiştir. Ayrıca, çocukların yazıyı konumlandırma açısından hangi alanları tercih ettikleri ve yazı stili olarak neye eğilim gösterdiklerine ilişkin çalışma bulunmamaktadır. Bu doğrultuda bu araştırmada çocukların yazma ile ilgili temel kavramları oluşturdukları okul öncesi dönemde yazı algılarının yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre değişiklik gösterip

göstermediğini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Çocukların yazıları, yazı anlayışının gelişimi bakımından hangi dönemin özelliklerini taşımaktadır?

2. Çocukların yazılarında yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey bakımından nasıl farklılıklar görülmektedir?

3. Çocuklar yazılarını konumlandırmada satırları mı yoksa satır dışı alanları mı tercih etmektedir?

4. Çocukların yazı karakterleri dik temel yazıya mı bitişik eğik yazıya mı daha yakındır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışmaları bir olgu ya da olayı derinliğine incelemeye olanak veren araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Durum çalışmaları, araştırma düzeyi bakımından betimsel çalışmalar arasında yer almaktadır. Betimsel araştırmalarda asıl amaç, incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır (Çepni, 2007). Araştırmada çocukların yazma becerilerinin gelişiminin bazı faktörlere göre (yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey)incelenmesi için çocuklardan toplanan yazı örnekleri kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 3-5 yaş aralığındaki 96 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada okul öncesi dönemde yazı algısının yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre değişip değişmediği araştırıldığı için, çocuklar farklı sosyoekonomik düzeye sahip bir gruptan oluşmaktadır. Çalışmada 3 yaş grubunda 7 çocuk, 4 yaş grubunda 18 çocuk ve 5 yaş grubunda 71 çocuktan olmak üzere toplam 96 çocuktan veri toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan çocukların ay aralığı 36-66 ay arasında değişmektedir. Çalışma grubunun cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik düzeye göre dağılımına ait veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1 *Çocukların Yaş, Cinsiyet ve Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı*

Yaş	Cinsiyet		Sosyoekonomik Düzey		
	Kız	Erkek	Alt SED	Orta SED	Üst SED
3 Yaş	4	3	2	2	3
4 Yaş	8	10	4	4	10
5 Yaş	34	37	29	20	22
Toplam	46	50	35	26	35

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunda 3 yaş grubundan 4 kız, 3 erkek olmak üzere toplam 7 çocuk; 4 yaş grubundan 8 kız, 10 erkek olmak üzere toplam 18 çocuk; 5 yaş grubundan 34 kız, 37 erkek olmak üzere toplam 71 çocuk olduğu görülmektedir. Çalışma grubu cinsiyet açısından değerlendirildiğinde 46 kız ve 50 erkek olmak üzere toplamda 96 çocuktan oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Okul öncesi dönemde yazı algısını tespit edebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından bir form geliştirilmiştir. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde görüşme aracılığıyla elde edilecek verilere yönelik sorular bulunmaktadır. Çocukların yaş, boy, kilo, sağlık durumu, öz bakım

becerileri, anne-babanın eğitim durumu, mesleği, gelir durumu ve çocuğun yetiştirilme sürecine dair bilgilerine yönelik sorulara yer almaktadır. Bu sorular çocukla ilgili temel bilgilerin elde edilmesinde ve sosyoekonomik düzeylerinin tespitinde kullanılmıştır. Formun ikinci kısmı ise, çocukların yazı algısını belirlemek amacı ile üst kısmı satır çizgilerinden oluşan, alt kısım ise boş olan bir sayfadan oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri 2013-2014 eğitim öğretim döneminin bahar yarıyılında araştırmacılar tarafından farklı illerdeki / farklı sosyoekonomik düzeydeki okullardan toplanmıştır. Okullar sosyoekonomik düzey olarak üst, orta ve alt olmak üzere üç gruptan oluşmaktadır. Her grup için ikişer okuldan veri toplanmıştır. Okulların sosyoekonomik düzeyleri belirlenirken formda yer alan ailenin eğitim durumu, gelir düzeyi bilgilerinden, çevreden, okul yöneticilerinden ve öğretmenlerden yararlanılmıştır. Okullardan veri toplamak için gerekli kurumlardan ve kişilerden izin alınmıştır. Veri toplama süreci çocuklarla diyalog kurma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çocukların yazı örnekleri birbirlerinden etkilenmemeleri için bireysel olarak alınmıştır. Çocuklar ortama ısındırıldıktan sonra, onlara "Benim için yazı yazar mısın? Benim için yazı yazmanı istiyorum. Sence yazı yazmak ne demek? Bu sayfada yazı yazarak bana bir şeyler anlatabilir misin?" gibi sorular sorularak yazı yazmaya yönlendirilmiştir. Görüşme süreci çocukların öğretmenleriyle birlikte gerçekleştirilmiştir. Formun ilk kısmında yer alan çocukları tanımaya yönelik sorular öğretmenler tarafından cevaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çocukların yazıları, Brever'ın (1998) çocuklarda yazı anlayışının gelişimiyle ilgili "*karalama, doğrusal tekrarlama, rastgele (plansız) harf oluşturma, seslerle ilişkilendirerek yazma, hecelemeye geçiş ve normal yazma"* aşamaları dikkate alınarak analiz edilmiştir. Yazılar birbirlerine benzerliklerine göre gruplandırılarak yazıların ortak yanları belirlenmiştir. Veri analizinde ikişerli gruplar halinde çalışılmıştır. Çocukların yazı örnekleri incelenerek yazıların hangi gelişim aşamasına ait olduklarına araştırmacılar birlikte karar vermiştir. Analizlerin güçlendirilmesi için görüşülen çocukların düşüncelerinden doğrudan alıntılarda sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular, araştırma problemleri doğrultusunda sunulmuştur. Bu bölümde sunulan yazıların belirtilen yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyi en iyi temsil eden yazı örnekleri olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 2*Yazıların Yazı Anlayışının Gelişim Düzeyine Göre Dağılımı*

Yazı Anlayışı Gelişim Düzeyleri	Yaş Grubu					
	3 Yaş		4 yaş		5 Yaş	
	f	%	f	%	f	%
Karalama Aşaması	6	85.7	13	72.2	-	-
Doğrusal Tekrarlama	1	14.3	5	27.8	-	-
Rastgele Harf Oluşturma	-	-	-	-	56	78.9
Seslerle İlişkilendirme	-	-	-	-	15	21.1
Hecelemeye Geçiş	-	-	-	-	-	-
Normal Yazma	-	-	-	-	-	-
Toplam	7	100	18	100	71	100

Tablo 2 incelendiğinde, çalışma grubundaki 3 yaş grubu çocuklarda, 6 çocuğun (%85.7)karalama aşamasında, 1 çocuğun (%14.3) ise doğrusal tekrarlama aşamasında yer aldığı

görülmektedir. 3 yaş grubundaki çocukların en fazla karalamalar yoluyla yazı yazdıkları söylenebilir. 4 yaş grubu çocuklarda, 13 çocuğun (%72.7) doğrusal tekrarlama, 5 çocuğun (%21.1) ise rastgele harf oluşturma aşamasında yer aldığı görülmektedir. 4 yaş grubundaki çocukların, harflerin belirli şekillerden oluştuğunu algılamaya başlandıkları söylenebilir. 5 yaş grubu çocuklarda ise, 56 çocuğun (%78.9) rastgele harf aşamasında, 15 çocuğun (%21.1) ise seslerle ilişkilendirme aşamasında yer

Şekil 1. 3 yaş kız, Alt SED

Şekil 2. 3 yaş erkek, Alt SED

aldığı görülmektedir. 5 yaş grubundaki çocukların, yazının harflerden oluştuğunu algılanmaya başladıkları söylenebilir.

3 Yaş Yazı Örnekleri

Şekil 1 ve Şekil 2'de alt sosyoekonomik düzey öğrencilerin yazı örnekleri görülmektedir.

Şekil 3. 3 yaş kız, Orta SED

Şekil 4. 3 yaş erkek, orta SED

Şekil 1 ve Şekil 2 incelendiğinde, çocukların sayfaya karalamalar yaptıkları görülmektedir. Çocuklara ne yazdıkları sorulduğunda cevap vermedikleri gözlemlenmiştir. Şekil 1 ve 2'de bulunan yazı örneklerinin karalama aşamasında yer aldığı söylenebilir. Şekil 3 ve Şekil 4'te orta sosyoekonomik düzey öğrencilerin yazı örnekleri görülmektedir.

Şekil 3 ve Şekil 4 incelendiğinde, çocukların sayfaya karalamalar yaptıkları görülmektedir. Çocuklara ne yazdıkları sorulduğunda cevap vermedikleri gözlemlenmiştir. Şekil 3'te verilen örnekte çocuğun sayfanın çizgili bölümüne takip eden çizgiler şeklinde karalamalar yaptığı görülmektedir. Bu durum çocukların yazının yatay bir şekilde devam ettiğini ve harflerin satır boyunca dizildiğini düşünmeye başladıklarının göstergesi olabilir. Şekil 3'teki örneğin doğrusal

Şekil 5. 3 yaş kız, Üst SED

Şekil 6. 3 yaş erkek, Üst SED

tekrarlama aşaması, Şekil 4'teki örneğin ise karalama aşamasında yer aldığı düşünülmektedir. Şekil 5 ve Şekil 6'da üst sosyoekonomik düzey öğrencilerin yazı örnekleri görülmektedir.

Şekil 5 ve Şekil 6 incelendiğinde, çocukların sayfaya karalamalar yaptıkları görülmektedir. Karalamaların bir kısmı sayfanın çizgili bölümüne yapılmıştır. Çocuklara ne yazdıkları sorulduğunda Şekil 5'teki örnek "pepe, bebe" yazdığını söyledi. Şekil 6'yı yazan çocuk ise ismini yazdığını belirtti. Bu yazı örneklerinin ise karalama ve doğrusal tekrar aşamalarına dahil olduğu söylenebilir.

3 yaş grubu çocukların sayfanın hangi bölümünü tercih ettikleri incelendiğinde, alt sosyoekonomik düzeyden olan çocuklar sayfanın çizgisiz bölümüne karalamalar yapmıştır. Orta sosyoekonomik düzeye sahip çocuklar ise sayfanın hem çizgili hem çizgisiz bölümüne karalamalar yapmışlardır. Bu durum Şekil 3'te de görüldüğü gibi daha çok kız öğrencilerde gözlemlenmiştir. Ancak üst sosyoekonomik düzeyden olan çocuklar karalama da olsa yazılarının çoğunu çizgili bölüme yazmışlardır. Bu durumda, sosyoekonomik düzeyin yazının konumlandırılacağı alanı etkilediği söylenebilir. Alt sosyoekonomik düzeye sahip çocukların yazıları karalama aşamasında yer alırken, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde doğrusal tekrarlama aşamasına uygun yazı örneklerinin olduğu görülmektedir. Bu durum orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip çocukların yazı algılarının alt sosyoekonomik düzeye sahip çocuklara göre daha gelişmiş olduğunu göstermektedir.

4 Yaş Yazı Örnekleri

Şekil 7. 4 yaş kız, Alt SED

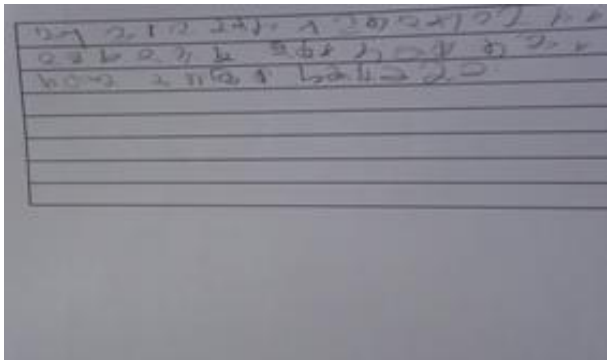
Şekil 8. 4 yaş erkek, Alt SED

Şekil 7 ve 8'de alt sosyoekonomik düzey öğrencilerin yazı örnekleri görülmektedir.

Şekil 7 ve Şekil 8'de yer alan yazı örneklerinin doğrusal tekrarlama aşamasında yer aldığı söylenebilir. Şekil 7'de yer alan örnekte çocuk, "Ne yazdın?" sorusuna cevap vermemiştir. Şekil 8'de

yer alan örnekte ise, çocuğa ne yazdığı sorulduğunda; adını yazdığını, kuş ve arkadaşlarını çizdiğini söylemiştir.

4 yaş grubu çocuklardan yazı yazmaları istendiğinde alt sosyoekonomik düzeye sahip çocuklar sayfanın daha çok çizgisiz bölümünü kullandılar. Çizgili bölümde ise sadece en alt iki satıra karalamalar yaptılar. Çizgili bölüme yaptıkları karalamalar bir çizgi takibi şeklindedir. Bu durum çocuklarda yazı algısının oluşmaya başladığını göstermektedir. Bu yazı örneklerinin doğrusal tekrarlama aşamasında yer aldığı söylenebilir. Yazı örneklerine göre, cinsiyet durumunun yazının

Şekil 9. 4 yaş kız, Orta SED

Şekil 10. 4 yaş erkek, Orta SED

konumlandıracağı alanı etkilemediği söylenebilir. Şekil 9 ve 10'da orta sosyoekonomik düzey öğrencilerin yazı örnekleri görülmektedir.

Şekil 9 ve 10'da yer alan örneklere göre, çocuklara ne yazdıkları sorulduğunda harfleri yazdıklarını söylediler. Öğrendikleri rakamlardan yazdıklarını belirttiler. Harfleri yazmayı nereden öğrendikleri sorulduğunda kendi kendilerine öğrendiklerini belirttiler ve sayfanın sadece çizgili bölümünü kullandılar. Bu yazı örneklerinin ise rastgele harf oluşturma aşamasına dahil olduğu söylenebilir.

Orta sosyoekonomik düzeye sahip çocuklardan yazı yazmaları istendiğinde sayfanın hem çizgili hem de çizgisiz bölümünü kullandıkları görüldü. Bazı çocuklar ise sadece çizgili bölümü kullandı. Onlara ne yazdıkları sorulduğunda ağacı, yanındaki arkadaşlarını, babalarını, çimenleri çizdiklerini söylediler. Öğrendikleri rakamlardan birkaç tanesini yazdılar. Sayfanın sadece çizgili bölümünü kullanan çocuklar kendilerince ürettikleri farklı biçimlerde harflere benzeyen şekiller çizdiler. Bu durum orta sosyoekonomik düzeye sahip çocukların yazı algılarının alt sosyoekonomik düzeye sahip çocuklara göre daha fazla geliştiğini göstermektedir denebilir. Bu yazı örneklerinin doğrusal tekrarlama ve rastgele harf oluşturma aşamalarını kapsadığı söylenebilir. Yazı örneklerine göre, cinsiyet durumunun yazının konumlandıracağı alanı etkilemediği söylenebilir. Şekil 11 ve 12'de üst sosyoekonomik düzey öğrencilerin yazı örnekleri görülmektedir.

Şekil 11 ve 12'deki yazı örneklerinin doğrusal tekrarlama ve rastgele harf oluşturma aşamasında yer aldığı söylenebilir. Şekil 11'de yazısı yer alan çocuğa ne yazdığı sorulduğunda; "Ağabeyimi çok seviyorum, annemi çok özlüyorum" şeklinde cevap vermiştir. Şekil 12'de yazısı yer alan çocuğa ne yazdığı sorulduğunda, adını ve kelebek yazdığını söylemiştir. Uygulama sırasında öğrencilerin yazı yazmaya istekli oldukları görülmüştür.

Üst sosyoekonomik düzeyden çocuklar daha çok rastgele harf oluşturma aşamasına uygun yazı örnekleri oluştururken, üst sosyoekonomik düzeyden bazı erkek öğrencilerin doğrusal tekrarlama ve karalama aşamasının özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Bu durum, kız çocuklarının yazı algısının erkek çocuklara göre daha ileri düzeyde olduğunu göstermektedir. Uygulama sırasında 4 yaş grubu

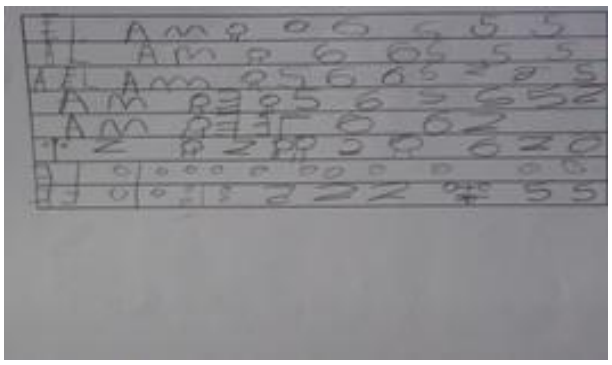
erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre nispeten daha az istekli olduğu görülmüştür. Üst sosyoekonomik düzeye sahip çocuklardan yazı yazmaları istendiğinde sayfanın daha çok çizgili bölümünü kullandılar. Çocukların yazdıkları yazılar kendilerince ürettikleri harfe benzer şekillerden oluşmaktadır. Yazı yazma sürecinde satırların tamamını doldurmaya çalıştılar. Onlara ne yazdıkları sorulduğunda genellikle isimlerini ve ailelerine dair duygu ve düşüncelerini yazdıklarını belirttiler. Bu durum üst sosyoekonomik düzeye sahip çocukların diğer 4 yaş grubu örneklerine göre yazı algısının daha gelişmiş olduğunu göstermektedir. Bu yazı örneklerinin doğrusal tekrarlama ve rastgele harf oluşturma aşamalarını kapsadığı söylenebilir. Ancak kız çocuklarının daha çok rastgele harf oluşturma aşamasına girdikleri, erkek çocuklarının ise doğrusal tekrarlama aşamasında yer aldığı düşünülmektedir.

5 Yaş Yazı Örnekleri
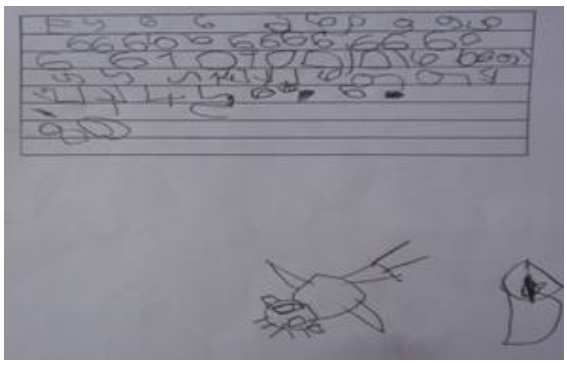
Şekil 13 ve 14'de alt sosyoekonomik düzey çocukların yazı örnekleri gösterilmektedir.

Şekil 13 ve Şekil 14'teki yazı örneklerinin rastgele harf oluşturma aşamasında yer aldığı söylenebilir. Çocuklara ne yazdıkları sorulduğunda isimlerini yazdıklarını söylediler. Öğrendikleri rakamlardan yazdılar. Şekil 14'deki çocuk sevdiği hayvanları çizdiğini belirtmiştir. Şekil 13'teki çocuk sadece çizgili bölümü kullanmıştır. Şekil 14'teki çocuk sayfanın her iki bölümünü de kullanmıştır. Bu durum çocuklarda resim ve yazı farkının oluşmaya başladığının göstergesi olabilir. Ayrıca uygulama esnasında çocukların sayfada yer alan tüm satırları doldurmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.

5 yaş grubu çocuklardan yazı yazmaları istendiğinde alt sosyoekonomik düzeye sahip

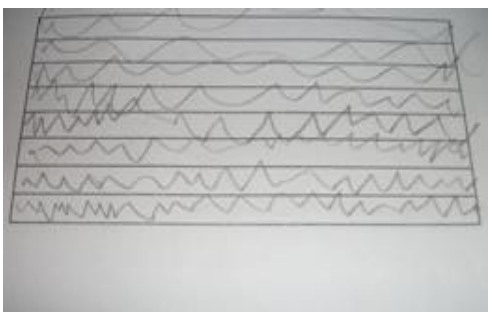
Şekil 13. 5 yaş kız, Alt SED

Şekil 14. 5 yaş erkek, Alt SED

Şekil 11. 4 yaş kız, Üst SED

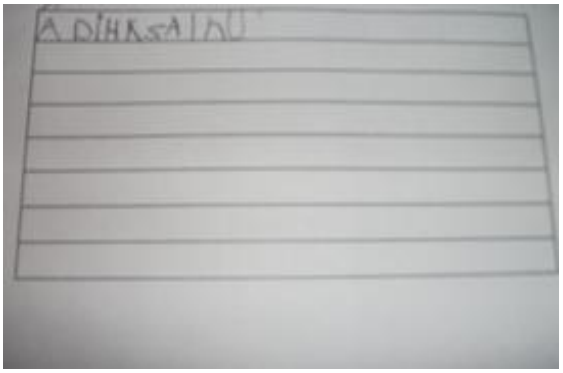
Şekil 12. 4 yaş erkek, Üst SED

çocuklar sayfanın hem çizgili bölümünü hem de çizgisiz bölümünü kullandılar. Çizgili bölüme harfe

benzer şekiller ve rakamlar yazdılar. Çocukların satırlara yazdığı şekiller harflerle çok da benzerlik göstermemektedir. Çizgisiz bölüme ise insan figürleri ve araba çizdiler. Onlara ne yazdıkları sorulduğunda isimlerini, sayıları, harfleri ve yazı yazdıklarını söylediler. Sayfanın çizgili bölümüne yazı yazmaları, çizgisiz bölümüne ise resim yapmaları çocuklarda yazı ve resim farkının oluştuğunu göstermektedir denebilir. Bu gruptaki çocukların yazı örneklerinin rastgele harf oluşturma aşamasında yer aldığı söylenebilir. Yazı örneklerine göre, cinsiyet durumunun yazının

Şekil 15. 5 yaş erkek, Orta SED

Şekil 16. 5 yaş erkek, Orta SED

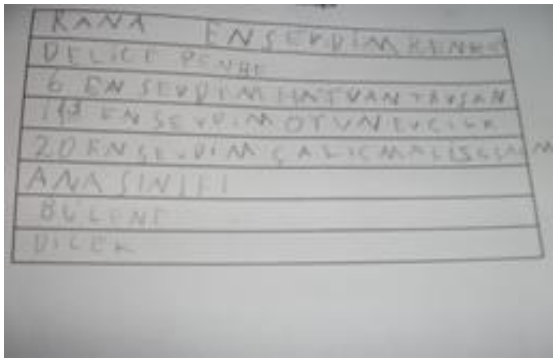
konumlandıracağı alanı etkilemediği söylenebilir. Şekil 15 ve 16'da orta sosyoekonomik düzey çocukların yazı örnekleri gösterilmektedir.

Şekil 15 ve şekil 16'da yer alan örneklerinin rastgele harf oluşturma ve seslerle ilişkilendirerek yazma aşamasında yer aldığı söylenebilir. Çocuklara ne yazdığı sorulduğunda; kış, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerini yazdığını ve oyuncak yazdıklarını söylediler. Uygulama esnasında, çocuklar yazılarını bitirdikten sonra sayfanın boş kısmına resim çizmeye yöneldiler.

Orta sosyoekonomik düzeye sahip çocuklardan yazı yazmaları istendiğinde çocuklar sayfanın hangi bölümünü kullanacağını sordular. O konuda herhangi bir yönlendirme yapılmadan sayfanın çizgili kısmına rakamlar, kendi isimlerini ve harfleri yazmaya çalıştılar. İsimlerini yazmaya çalışan çocuklar eksik olarak yazdılar ya da birkaç harfin yerlerini karıştırdılar. Bazı çocuklar yazılarını sayfanın çizgisiz bölümüne yazdılar ve ek olarak resim çizmediler. Bazıları ise sayfanın sadece çizgili bölümüne yazdılar. Çizgisiz kısma ise çiçek, top, bebek, tavşan ve araba resimleri çizdiler. Sayfanın her iki bölümünü de kullanan çocuklar "Ben yazımı bitirdim, şimdi resim yapacağım." şeklinde cümleler kurarak sayfanın çizgisiz bölümüne resimler çizdiler. Bazı çocuklar ise kahramanları orman ve aslan olan hikâye tarzında anlatım yaptılar. Onlardan yazı yazmaları istendiğinde "Ne yazacağım ben? Harf mi?" şeklinde sorular sordular. Bu durum çocuklarda yazının harflerden oluştuğuna ilişkin bir anlayışın oluğunu göstermektedir. Bu gruptaki çocukların yazı örneklerinin rastgele harf oluşturma ve seslerle ilişkilendirerek yazma aşamasında yer aldığı söylenebilir. Çocuklar her iki aşamaya dahil olmalarına rağmen çoğunluğun seslerle ilişkilendirerek yazabilme aşamasında bulunduğu düşünülmektedir. Yazı örneklerine göre, cinsiyet durumunun yazının konumlandıracağı alanı etkilemediği söylenebilir. Şekil 17 ve 18'de üst sosyoekonomik düzey çocukların yazı örnekleri gösterilmektedir.

Şekil 17. 5 yaş erkek, Üst SED

Şekil 18. 5 yaş erkek, Üst SED

Şekil 17 ve şekil 18'deki yazı örneklerinin seslerle ilişkilendirerek yazma aşamasında yer aldığı söylenebilir. Çocuklara ne yazdığı sorulduğunda; ismini yazdığını, en sevdiği çalışmasını, en sevdiği hayvanı ve en sevdiği rengi yazdığını söylemişlerdir. Uygulama esnasında çocukların bütün satırları doldurmak için uğraştıkları gözlemlenmiştir. Üst sosyoekonomik düzeye sahip çocuklardan yazı yazmaları istendiğinde çocuklar yazılarını sayfanın çizgili bölümüne yazdılar. Yazısını bitirip resim çizmek isteyenler sayfanın çizgisiz bölümünü kullandılar. Çocuklardan bazıları anlamlı kelimeler yazdı ve ne yazdığını söyledi. Onlara yazmayı nereden öğrendikleri sorulduğunda kendi kendine öğrendiğini söyledi. Bazı çocuklar alfabe sırasına göre harfleri yazdılar. Bazıları ise harfler, harflere çok benzeyen şekiller, harflerin ters yönlerini ve öğrendikleri rakamları yazmayı tercih ettiler. Çocukların çoğu sayfanın sadece üst kısmını kullandı ve yazı yazarken çizgi takibine dikkat ettiler. Satırı bitiren çocuklar hemen bir alt satırdan yazmaya devam ettiler. Elde edilen örneklere bakıldığında üst sosyoekonomik düzeye sahip çocuklarda yazı algısının net bir şekilde oluştuğu gözlenmiştir. Bu gruptaki örneklerin seslerle ilişkilendirerek yazma aşamasında yer aldığı söylenebilir. 5 yaş grubu çocuklarda yazı örneklerine bakıldığında cinsiyet durumunun yazının konumlandırılacağı alanı etkilemediği gözlemlenirken, sosyoekonomik düzeyin etkilediği gözlenmiştir. Ayrıca bu yaş grubu çocukların yazılarının "dik temel yazı" stiline uygun olduğu görülmektedir.

Tablo 3 *Yazıların Konumlandırıldıkları Alana Göre Dağılımı*

Yazıyı Konumlandırma	Yaş Grubu					
	3 Yaş		4 yaş		5 Yaş	
	f	%	f	%	f	%
Satır	2	28.5	10	55.5	47	66.1
Satır Dışı (Boşluk)	2	28.5	-	-	6	8.5
Her İki Alan	3	43	8	44.6	18	25.4
Toplam	7	100	18	100	71	100

Tablo 3 incelendiğinde 3 yaş grubundaki çocukların yazıyı konumlandırmada, 2 çocuğun (%28.5) satırları, 2 çocuğun (%28.5) satır dışı boşluğu, 3 çocuğun (%43) ise her iki alanı kullandığı görülmektedir. Bu durum, 3 yaş grubundaki çocukların yazıyı satıra konumlandırmayla ilgili algılarının oluşmadığını göstermektedir. 4 yaş grubundaki çocuklarda, 10 çocuğun (%55) yazı yazmak için satırları tercih ettiği, 8 çocuğun (%44.6) ise her iki alanı da kullandığı görülmektedir. Bu durum 4 yaş grubundaki çocukların yarıdan fazlasının yazının satıra konumlandırılması gerektiğine ilişkin algıya sahip olduğunu göstermektedir. 5 yaş grubundaki çocuklarda ise, 47 çocuğun (%66.1) satırları, 6 çocuğun (%8.5) satır dışı boşlukları, 18 çocuğun (%25.4) ise her iki alanı da kullandıkları görülmektedir. Bu durum, 5 yaş grubundaki çocukların önemli bir kısmının

yazının resimden farklı olduğunu ve yazıyı konumlandırmak için satırların kullanılması gerektiğini anladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4 *Yazı Karakterlerinin Yazı Stiline Göre Dağılımı*

Yazı Stilleri	Yaş Grubu					
	3 Yaş		4 yaş		5 Yaş	
	f	%	f	%	f	%
Dik Temel	-	-	-	-	71	100
Bitişik Eğik	-	-	-	-	-	-
Karma (Her İkisi)	-	-	-	-	-	-

Tablo 4 incelendiğinde, 3 ve 4 yaş grubundaki çocukların yazılarının hangi yazı stiline uygun olduğuna ilişkin bir dağılımın verilmediği görülmektedir. Bu yaş grubunda yer alan çocukların yazılarının karalama ve doğrusal tekrarlama aşamasında olması yazı stiline ilişkin bir değerlendirme yapılmasını mümkün kılmamıştır. 5 yaş grubundaki çocukların tamamının ise dik temel yazı stilini kullandıkları görülmektedir. 5 yaş grubundaki çocukların yazı yazarken dik temel yazı stilini kullanmaları, çevrelerindeki yazılı materyallerden etkilendikleri ve bitişik eğik yazıya yönelik hazırlayıcı eğitimin yeterli olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Çocukların yazı gelişimlerinin incelendiği bu araştırmada; çocuklarda yazı gelişiminin belli aşamalar halinde ilerlediği görülmektedir. Her çocuk yazı yazmaya karalamalar şeklinde başlamakta daha sonra tekrarlamalar şeklinde yazı yazmaya devam etmekte, rastgele harfler oluşturduktan sonra ise seslerle harflerin ilişkisi kavrayabilmektedir. Yani çocukların yaşı ilerledikçe karalama yapanların sayısının azaldığı, harf kullananların sayısının arttığı belirlenmiştir. Aynı yaş grubu çocukların yazı algısında bazı farklılıklar olmakla birlikte, her çocuğun aşamalı olarak aynı dönemlerden geçerek ilerlediğini söylenebilir. Genel anlamda bu araştırmada ulaşılan en önemli sonuç, araştırmaya katılan öğrencilerin yazı örneklerinin Brever'ın (1998) yazı anlayışının gelişimiyle ilgili sınıflandırmasıyla örtüşmesidir. Bu durum yazı algısının gelişiminde kültürlerarası benzerlik olduğu anlamına gelmektedir. Bununla birlikte çocuklardan alınan yazı örnekleri incelediğinde çocukların harfler, sözcükler arasında boşluklar bırakma, soldan sağa doğru yazma gibi yazılı dilin özelliklerini gösterdikleri görülmüştür. Bu durum Stellakis ve Kondyli'nin (2004) okul öncesi dönemdeki çocuklar ile yaptıkları çalışmada olduğu gibi çocukların yazılarında yazı ve resim arasında farkları bildikleri, harfe benzeyen şekiller yazma, yazının bir yönü olduğunu bilme ve sözcükler arasındaki boşluklar bırakma gibi yazılı dile ait özellikleri gösterdiklerini destekler niteliktedir. Yazı yazmak çocuklar için kendilerini ifade etmenin bir yoludur. Çocuklara yazdıkları yazılar sorulduklarında çocuklar yazılarında hiç olmayan şeyleri yazmış gibi anlatmaktadırlar. Şimşek ve Alisinanoğlu'na (2013a) göre bu durum çocukların okuma yazma gelişimleriyle ilgili farkındalığın oluşmaya başladığının göstergesidir. Bu araştırmada da çocuklara ne yazdıkları sorulduğu zaman 3 yaş grubu hariç çocukların araştırmacılar ile diyaloga girmişlerdir.

3 yaş grubu çocuklarının yazı örneklerinden elde edilen sonuçlara göre, çocukların Brever'ın (1998) yapmış olduğu sınıflandırmaya göre karalama aşamasında oldukları görülmüştür. Çocukların yaptıkları karalamalara göre, yazı algısının gelişimi açısından cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir. Ancak, sosyoekonomik düzey bakımından incelendiğinde, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip olan 3 yaş grubu çocukların karalama aşamasından çok doğrusal tekrarlama aşamasına daha yakın oldukları görülmüştür. Çocukların yazı yazarken sayfanın hem çizgili hem de çizgisiz olan kısmını kullandıkları ve sosyoekonomik düzeyin bu konumlandırmayı etkilediği görülmüştür. Çocuklardan yazı yazmaları istenmesine rağmen bazılarının yazı ile birlikte resim de yaptıkları görülmektedir. Çünkü resim onlar için kendilerini ifade etme yoludur. Bu durum

kendilerine okunan resimli hikâye kitaplarından da etkilenmiş olabileceklerini göstermektedir. Çocukların daha çok karalamalar yoluyla yazı yazma aşamasında bulunmaları Şimşek Çetin, Bay ve Altun Akbaba'nın (2014) yaptıkları araştırma sonuçları ile benzer özellikler göstermektedir.

4 yaş grubu çocuklarının yazı örneklerinin analizinden ulaşılan sonuçlara göre, bu yaş grubu çocukların Brever'ın (1998) yapmış olduğu sınıflandırmaya göre doğrusal tekrarlama aşamasında oldukları görülmüştür. 3 yaş grubunda olduğu gibi, 4 yaş grubu çocuklarının da yazı algılarında cinsiyete dayalı belirgin bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ancak, sosyoekonomik düzey bakımından karşılaştırıldığında, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin karalama ve doğrusal tekrarlamaya göre bir üst düzey olan rastgele harf aşamasında alt sosyoekonomik düzey öğrencilere göre daha fazla yer aldıkları görülmüştür. Yazılarını konumlandırmada çocukların büyük çoğunluğun sayfanın çizgili kısmını kullanmasına rağmen çizgisiz kısmı kullanan çocuklarda vardır. Bu durum yine sosyoekonomik düzeye göre farklılık göstermektedir. Alt sosyoekonomik düzeye sahip çocuklar sayfanın daha çok çizgisiz bölümünü kullanmışlardır. Bu yaş grubundaki çocuklar genellikle doğrusal tekrarlama aşamasında olmakla birlikte karalama ve rastgele harf oluşturanlar da vardır. Bu yaş grubunda çocuklar için yazı ve resim arasındaki farkın anlaşılmış olması 3 yaş grubundaki çocuklara göre daha belirgindir. Çünkü yazı yazma sürecinde satırların tamamını doldurmaya çalışmışlar, resim yapmamışlardır ve onlara ne yazdıkları sorulduğunda genellikle isimlerini ve ailelerine dair duygu ve düşüncelerini yazdıklarını belirtmişlerdir.

5 yaş grubu çocuklarının yazı örnekleri incelendiğinde, çocukların Brever'ın (1998) yapmış olduğu sınıflandırmaya göre çoğunlukla rastgele harf oluşturma aşamasında oldukları görülmüştür. 3 ve 4 yaş grubunda olduğu gibi, 5 yaş grubu çocukların yazı anlayışının gelişimi açısından cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir. Sosyoekonomik düzey bakımından incelendiğinde, alt sosyoekonomik düzeye sahip olan çocuklar rastgele harf oluşturma aşamasında iken, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip olan çocukların seslerle ilişkilendirerek yazma aşamasında olduğu görülmüştür. Özellikle üst sosyoekonomik düzeye sahip olan çocuklar arasında rastgele harf oluşturma aşamasında öğrencilerin olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum sosyoekonomik düzeyin yazı algısını etkilediğinin göstergesi olabilir. Çocuklar tamamı yazılarını konumlandırmada sayfanın çizgili kısmını kullanmışlardır. Ancak çizgisiz kısma da resim yapan çocuklar olmuştur. Bu durumda yine sosyoekonomik düzey belirleyici özellik göstermektedir. Bu yaş grubundaki çocukların genellikle rastgele harf oluşturma aşamasında bulundukları söylenebilir. Yazılar analiz edildiğinde bu yaş grubunda çocukların isimlerini ve isimlerinde bulunan harfleri yazdıkları görülebilir. Ayrıca çocuklardan bazıları anlamlı kelimeler yazmış ve ne yazdığını söylemişlerdir. Bu araştırma bulgularına okul öncesi dönemde çocukların birçoğunun isimlerini ve isimlerindeki harfleri yazabildiklerini belirten araştırma (Şimşek Çetin, Bay ve Altun Akbaba, 2014) sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte 5 yaş grubu çocukların yazı örneklerinin dik temel yazı stiline uygun olduğu görülmektedir. Oysa bu çocuklar birinci sınıfta ilk okuma yazmayı öğrenme süreciyle birlikte bitişik eğik yazı öğrenmek durumunda kalacaklardır. Bu durum bitişik eğik yazıya yönelik hazırlayıcı eğitimin ve farkındalığının yetersiz olduğunu göstermektedir. İlkokuldan sonra öğrencilerin bitişik eğik yazıyı terk edip dik temel yazıya geçtikleri (Durmuşçelebi ve Avcı, 2014) düşünüldüğünde okul öncesinden itibaren bitişik eğik yazıya yönelik eğitimin daha dikkatli ele alınması gerekmektedir.

Öneriler

Araştırmada okul öncesi dönemde çocukların yazı algısının gelişimi incelenirken bu gelişimin yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey gibi değişkenlerden nasıl etkilendiğine de odaklanılmıştır. Çocukların yaşları ilerledikçe ve sosyoekonomik düzey arttıkça yazı algılarının geliştiği, cinsiyetin yazı algısında önemli bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Ancak bu sonuçları araştırmanın sınırlılıkları içinde yorumlamak gerekmektedir. Araştırma bu anlamda üç

temel sınırlılığa sahiptir. Birincisi, bu araştırmada ulaşılan sonuçlar küçük bir çalışma grubundan elde edilmiştir. İkincisi, yaş ve sosyoekonomik düzey temelli belirlenen farklar istatistiksel değil gözleme dayalıdır. Üçüncüsü, çalışma grubunu oluşturan çocukların yaşlara göre dağılımı konusunda gereken denge sağlanamamıştır. Konuyla ilgili bundan sonra yapılacak çalışmaların niteliğinin artırılmasında bu ve benzer sınırlılıkları azaltacak önlemlerin alınması yerinde olacaktır.

Çocuklarda yazı algısının gelişimi süreci hakkında daha detaylı bilgiye sahip olabilmek için farklı sosyoekonomik düzeyden belirli sayıda çocuğun uzun süre gözlemlenmesine yönelik çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyin yazı algısı ve becerisiyle ilişkisi daha geniş örneklemlerde çalışılmalıdır. Sosyoekonomik düzeyin okuryazarlık becerilerine temel katkısı çocuğa sunduğu zenginleştirilmiş yaşantı ve çevreden kaynaklanmaktadır. Bu durum sosyoekonomik düzey bakımından dezavantajlı olan çocukların okul öncesi eğitiminde bazı hususların dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır. Okul öncesi çağı çocuklarının çevrelerinin basılı materyaller ile zenginleştirilmesi yazı algısının oluşması ve gelişmesi bakımından önemlidir. Bu durum kitaplar, dergiler, sınıf içindeki çeşitli işaret levhaları, üzerine yazı yapıştırılan panolar vb. ile sağlanabilir. Bu yazılar aracılığı ile çocuklar yazının soldan sağa doğru yazıldığını, kâğıdın üst tarafından alt tarafına doğru kullanılması gerektiğini ve yazının satırlara konumlandırılması gerektiğine yönelik farkındalık geliştirirler. Bu açıdan düşünüldüğünde sosyoekonomik düzey bakımından dezavantajlı grupların okuryazarlık kapasitelerinin geliştirilmesinde aileyi de kapsayan destek programların hazırlanıp uygulanması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan 5 yaş grubu öğrencilerin yazı stillerinin dik temel yazıya uygun olduğu belirlenmiştir. İlkokul programlarında bitişik eğik yazı öğretimi bir zorunluluk olarak devam ettiği müddetçe okul öncesi öğretmenlerinin öğrencileri dik yazı kullanmak yerine bitişik eğik yazı kullanmaya teşvik etmeleri gerekmektedir. Bu yüzden okul öncesi eğitim sürecinde yazı yazmaya hazırbulunuşluk kapsamında yapılan çalışmaların ilkokul programına temel oluşturacak nitelikte olmasına gereken önem verilmelidir. Ayrıca okul öncesi dönemdeki çocuğun yazı algısı, farkındalığı ya da becerisi ile ilkokuldaki okuryazarlık becerileri arasındaki ilişki araştırılabilir. Buna ek olarak çocukların yazı algısı ile bilişsel yeterlilikler, sosyal ve duygusal özellikler arasındaki ilişkiler incelenmesine yönelik araştırmalar tasarlanabilir.

KAYNAKÇA

AKYOL, H. (2008). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi* (7. Baskı). Ankara: Pegem.

ALİSİNANOĞLU, F. ve ŞİMŞEK, Ö. (2012). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okul öncesi dönemdeki çocukların yazmaya hazırlık becerilerine etkisinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (2), ss.1-14.

ARTUT, K. (2004). Okul öncesi resim eğitiminde çocukların çizgisel gelişim düzeylerine ilişkin bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 13 (13), ss. 223-234.

BAY, N. (2008). *Ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

BAY, Y. (2014). *ABD'nin anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıf okuma kitaplarının kelime öğretimi açısından incelenmesi*. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(12), www.turkishstudies.net, DOI Number: http:77dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7542, 17-30.

ÇELENK, S. (2003). İlk okuma yazma döneminde kuluçka dönemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 1-2 (36), ss. 75-80.

ÇEPNİ, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. (3. Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.

DURMUŞÇELEBİ, M. ve AVCI, Ö. Y. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin bitişik eğik yazıyı kullanma düzeyleri*. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(3), www.turkishstudies.net, DOI Number: http:77dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6193, 601-618.

GÜNEŞ, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

JUSTİCE L. M. ve EZELL, K. E. (2001). Word and print awareness in four year old children. *Child Language Teaching and Therapy*, 13, 207- 225.

KARAMAN, G. (2013). *Erken okuryazarlık becerilerini değerlendirme aracının geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KIRBAŞ, A. ve ORHAN, S. (2011). *Görsel materyallerle desteklenmiş yazma çalışmalarının öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye etkisi*. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 6(4), www.turkishstudies.net, DOI Number: http:77dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2830, 705-714.

REUTZEL, D. R. ve COOTER, R. B. (1996). *Teaching Children to Read: From Basals to Books. Second Edition*. Columbus, OH: Merrill/Prentice- Hall Publishing Company.

STELLAKİS, N. ve KONDYLİ,, M. (2004) The emergence of writing: Children's writing during the pre-alphabetic spelling phase. *L1–Educational Studies in Language and Literature*, 4, 129-150.

ŞİMŞEK ÇETİN. Ö. ve ALİSİNANAOĞLU, F. (2013a). Okuma yazmaya hazırlık programının okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(1),ss. 160-173.

ŞİMŞEK ÇETİN, Ö. ve ALİSİNANOĞLU, F. (2013b). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığını değerlendirme kontrol listesinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (8), ss.15-28.

ŞİMŞEK ÇETİN, Ö., Bay, D. N., ve ALTUN AKBABA, S. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazma becerilerinin gelişimsel özelliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, *13*(2).

TEMPLE, C., NATHAN, R., BURRİNS, N. ve TEMPLE, N. (1988). *The beginning of writing.* Newton, MA: Allyn & Bacon.

TEMUR, T. (2011). Yazı ve yazma becerisi. Temur, T. (Edt). *İlk okuma ve yazma öğretimi.* 2. Baskı (91-119). Ankara: Pegem Ankara.

UYANIK, Ö. ve KANDIR, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), ss.118-134.

YAVUZER, H. (2011). *Resimleriyle Çocuk, Resimleriyle Çocuğu Tanıma*. (15. Baskı). İstanbul, Remzi Kitabevi.

YAZICI, E. (2010). *61-72 aylık çocukların okuma yazma becerileri araştırma testinin geçerlik ve güvenirlik çalışması (Ankara örneklemi),* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

YILDIZ, M., ATAŞ, M., AKTAŞ, N., YEKELER, A.D., DÖNMEZ, T., Çocuklar Ne Yazıyor? Okul Öncesi Dönemde Yazı Algısının Gelişimi, ***Turkish Studies*** *- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 1121-1142, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7844, ANKARA-TURKEY